

בש"פ 4267/19 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 4267/19

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20.6.2019 במ"ת 42677-04-19 שניתנה על-ידי כבוד השופטת נ' בכור

תאריך הישיבה: כ"ד בסיון התשע"ט (27.6.2019)

בשם העורר: עו"ד גיא עין-צבי

בשם המשיבה: עו"ד מירי קולומבוס, עו"ד שירי רום

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20.6.2019 (מ"ת 42677-04-19, השופטת נ' בכור). בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

2. העורר הוא אחד מבין 27 נאשמים בפרשה שעיקרי הפרטים הנוגעים אליה מובאים בהחלטתי בבש"פ 4354/19 מיום 10.7.2019 ועניינה ברשת "טלגראס", שעל-פי הנטען הפכה לאמצעי העיקרי לסחר בלתי חוקי בקנאביס בישראל, ונסחרו במסגרתה סמים מסוכנים נוספים (להלן: טלגראס). נגד הנאשמים בפרשה הוגשו ביום 18.4.2019 שני כתבי אישום נפרדים כתב האשום המופנה כלפי 20 מהם הוא זה שנוגע לעורר (תפ"ח 42587-04-19, השופט ע' קובו). ככלל מיוחסות לנאשמים עבירות של סחר בסמים והלבנת הון, ובנוגע לחלק מהתקופה נטען כי ביצוע העבירות היה במסגרת פעילות בארגון פשיעה. לצורך ההליך שבפני המשך הדברים יתמקד בפרטים הרלוונטיים לעורר.

3. לפי כתב האישום, העורר הצטרף לטלגראס בפברואר 2018, ופעל בה כמתכנת, בתוקף השכלתו והכשרתו המקצועית, וזאת עד למעצרו ביום 12.3.2019. בעיקרו של דבר, נטען כי העורר ביצע פעולות תכנות שנועדו להקל על ניהול הארגון ולשפר את השירות של טלגראס, וקיבל עבור כך משכורת חודשית שגובהה עמד על 12,000 שקלים. כן נטען כי חלק מסכום זה שולם באמצעות מטבע מסוג "ביטקוין" באופן שמגבש עבירה של הלבנת הון. על-פי כתב האישום, העורר פיתח "בוטים" (כתב האישום מסביר כי אלה תוכנות הכוללות שאלות ותשובות המתאימות את עצמן באופן אוטומטי לשאלה שמקליד המשתמש) שסייעו במתן מענה לשאלות מסוחרים ורוכשים שהשתמשו בטלגראס. כמו כן, נטען כי העורר היה אחראי לתיקון תקלות שהתעוררו בבוטים אלה.

4. כתב האישום ייחס לעורר עבירות במסגרת של ארגון פשיעה בגדרם של שלושה אישומים שונים: תיווך לסחר בסמים מסוכנים לפי סעיפים 14 ו-19א לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: הפקודה), עסקה אחרת בסמים מסוכנים במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיפים 13 ו-19א לפקודה, שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, הדחת קטין לסמים מסוכנים לפי סעיף 21(א)(1) לפקודה, הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, ושימוש בערמה, מרמה ותחבולה בכוונה להתחמק ממס לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 - כולן בצירוף הנסיבה המחמירה הקבועה בסעיף 3 לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003. כן יוחסה לו עבירה של החזקת סמים מסוכנים שלא לצריכה עצמית לפי סעיפים 7(א) ו-7(ג) רישא לפקודה.

5. בד בבד עם כתב האישום הוגשה גם בקשה למעצרו של העורר, כמו גם של נאשמים נוספים, עד תום ההליכים נגדם. בו ביום הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר עד למתן החלטה אחרת. ביום 16.5.2019 הורה בית המשפט המחוזי על קבלת תסקיר מעצר בעניינו של העורר.

6. בתסקיר שהוגש ביום 5.6.2019 המליץ שירות המבחן לשחרר את העורר לחלופת מעצר בבית הוריו, בפיקוחם וכן בפיקוח של שתי אחיותיו, ותוך הטלת צו פיקוח. בתמצית, שירות המבחן התרשם אמנם כי ישנו סיכון להישנות ביצוען של עבירות מצד העורר, אולם סבר כי הדפוסים העברייניים לא מושרשים אצלו, וכי גורמי סמכות דוגמת בני משפחתו עשויים להשפיע עליו ולהרתיע אותו מלפעול לפיהם. שירות המבחן העריך כי המפקחים המוצעים הם אנשים נורמטיביים המבינים את הקשיים הצפויים להם ושבידם הכלים להתמודד עמם. בתסקיר צוין כי ישנם חברים של העורר שהציעו עצמם כמפקחים, אלא שהם התקשו להגיע לפגישה עם שירות המבחן ובשל כך לא נבחנו.

7. למחרת הסכים העורר לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר, ונקבע כי לאחר קבלת כלל חומרי החקירה יוכל

להגיש בקשה לעיון חוזר ביחס לכך.

8. כאמור, בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו. בית המשפט המחוזי הבהיר תחילה כי אף שהעורר לא ניהל את טלגראס, והיה רק מתכנת אחד מבין כמה שנשמע להוראת הממונים עליו, יש לייחס משקל לבחירתו לקחת חלק בארגון פשיעה ולבצע לכאורה עבירות במסגרתו. בהמשך לכך, בית המשפט המחוזי עמד על קיומה של עילת מעצר סטטוטורית בעניינו של העורר מכוח סעיף 21(א)(1)(ג)(3) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996. בית המשפט המחוזי ציין כי הגם שהעורר הוא אדם צעיר ללא עבר פלילי שניתן, ככלל, לעצרו בפיקוח אלקטרוני או לשחררו לחלופת מעצר, אין מקום להורות כך בנסיבות העניין. בהקשר זה בית המשפט המחוזי הצביע על כך שבשל היותו של העורר מתכנת, נשקפת ממנו מסוכנות אף שלא היה אחראי לפיתוחה של טלגראס. לשיקולים אלה מתווספים, כך נקבע, מעורבותו הגבוהה של העורר בטלגראס, הנלמדת מהשתתפותו בפעילות ציבורית ותקשורתית לקידום לגליזציה של סמים, נטייתו לתת צידוקים רציונאליים ואידיאולוגיים להתנהלותו וחוסר מודעותו לדפוסי תלותו בסמים כפי שעלה מתסקיר שירות המבחן, וסירובו לתת סיסמאות למחשבים ולטלפונים שלו לחוקריו.

9. בנוסף, בית המשפט המחוזי ציין כי לא התרשם שבני משפחתו של העורר, שנכחו בדיון, יוכלו לשמש כמפקחים. זאת, בין היתר בשים לב לכך שאביו של העורר לא הביע עמדה ברורה נגד הפרת החוק ותפס את פעילותה של טלגראס באופן חיובי, וכן לכך שהעורר ביקש בעבר מאחותו ר', שאמורה הייתה לשמש כמפקחת העיקרית עליו, כי אם יהיה מעורב בהליך פלילי תיצור קשר עם מייסד הארגון.

10. בית המשפט המחוזי דחה טענות שהעלה העורר ביחס לחוסר שוויון בינו לבין נאשמים אחרים ששוחרו בתנאים מגבילים. בית המשפט המחוזי הדגיש בהקשר זה כי העורר הוא מתכנת, בניגוד לאחרים (מה שמקשה על איזון המסוכנות הנשקפת ממנו), וכי ביחס לחלקם ישנן נסיבות אישיות שאינן מתקיימות בעניינו.

11. בסיכומו של דבר, בית המשפט המחוזי קבע כי חרף התנהלותו הנורמטיבית של העורר, אף על פי שאינו בעל עבר פלילי ולא שימש בתפקיד בכיר בטלגראס - יש להורות על מעצרו עד תום ההליכים. בית המשפט המחוזי הדגיש כי המסוכנות העולה מהעורר טמונה בגישה למרשתת, וכי נוכח חוסר התאמתם של המפקחים אין במעצר בפיקוח אלקטרוני כדי לאיינה. לצד זאת, בית המשפט המחוזי הוסיף כי אילו ניתן היה לשבש את הגישה למרשתת ואת הקליטה הסלולרית במקום שבו יוחזק העורר ולאחר מפקחים נוספים ראויים במקום האחות ר' והאב, ניתן היה לשקול את המשך מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני.

12. להשלמת התמונה יצוין כי נכון למועד הדיון בפני שמונה מבין הנאשמים הנוספים בפרשה שוחררו לחלופות מעצר, אחד מהם נתון במעצר בפיקוח אלקטרוני, שניים נוספים עצורים עד תום ההליכים המשפטיים נגדם (אחד מהם בעקבות החלטתי בבש"פ 4354/19) ושמונה נאשמים אחרים עצורים עד להחלטה אחרת בעניינם. בקשה למעצר עד תום ההליכים הוגשה גם בכל הנוגע לנאשמים במסגרת כתב האישום השני שהוגש בפרשה. בשלב שבו התקיים בפני הדיון, אחד מהנאשמים בכתב אישום זה היה נתון במעצר בפיקוח אלקטרוני, ואילו השאר עצורים עד להחלטה אחרת בעניינם (מ"ת 42277-04-19, השופטת בכור).

הערר

13. הערר שבפני נסב על החלטתו של בית המשפט המחוזי. העורר טוען כי יש לשחררו לחלופת מעצר בפיקוחם של בני משפחתו. טענותיו מופנות בעיקרו של דבר כלפי שלושה מוקדים: רמת המסוכנות הפחותה הנשקפת ממנו, העדר השוויון בינו לבין נאשמים אחרים בפרשה, וטיבה של חלופת המעצר שהוצעה בעניינו.

14. ראשית, טוען העורר כי פעילותו בארגון מצומצמת ושולית יותר מהאופן שבו זו הוצגה בכתב האישום, וכי לא נשקפת ממנו סכנה מיידית ומוחשית. העורר טוען כי אין מחלוקת על כך שאינו משתייך למקימי הארגון או מפתחיו, וכי הבוטים שהפעלתם מיוחסת לו היו קיימים עוד לפני הצטרפותו והוא לכאורה רק שיפר אותם. בהמשך לכך, נטען כי אין כל מקום להתייחס באופן שווה לכלל המתכנתים, כאשר ברי שישנו הבדל בין מי שיצר את הבוט המרכזי של היישומון או שהוא בעל שליטה בחשבונות סוחרי הסמים, לבין מי שמיוחסת לו רק כתיבת בוט הנוגע לפניות ציבור. עוד טוען העורר כי הוא מעולם לא בא במגע עם סוחרי סמים במסגרת עבודתו ולא תיווך ביניהם לבין הקונים. תפקידו, כך נטען, התמצה אך ורק בכתיבת קוד למשימה שולית יחסית שמעורבותו בה אינה נדרשת עוד. בנוסף, בניגוד לדברי המדינה בבית המשפט המחוזי, נטען שאין ראיות לכך שהעורר מחזיק בגישה למקורות מידע ונכסים וירטואליים, וכן שאין לו כל אפשרות לשבש את החקירה לאחר שזו הסתיימה.

15. שנית, טוען העורר כי ההחלטה להותיר אותו במעצר מאחורי סורג ובריח בה בעת שגורמים בדרג בכיר ממנו שוחררו, אינה סבירה. זאת, הן מהיבטים של שוויון, והן מבחינת התרומה לארגון, שמטבע הדברים נמצאת ביחס ישיר לרמת הבכירות בו.

16. לבסוף, העורר מעלה טענות גם נגד קביעותיו של בית המשפט המחוזי ביחס למפקחים המוצעים, וטוען כי פרוטוקול הדין שבו נחקרו בבית המשפט המחוזי מלמד על כך שהסתייגותה של המדינה הייתה רק ביחס לאחות ר' ולא התייחסה כלל לאב. מכל מקום, נטען כי לא הייתה כל סיבה לפסול מי מהם, בהתחשב בהמלצתו החיובית של שירות המבחן לגביהם. לחלופין טוען העורר כי אמו ואחותו השנייה יכולות לפקח עליו לאורך כל שעות היממה, וכי ישנם אנשים נוספים המוכנים לסייע במלאכת הפיקוח.

17. ביום 27.6.2019 התקיים בפני הדין בערר. במעמד זה, הדגישה המדינה את המסוכנות הנשקפת מן העורר ויצאה נגד הטענה כי מעמדו בארגון היה שולי. המדינה הוסיפה וטענה כי לעורר מיוחסת פעילות ענפה בארגון, כי הוא מונע מאידיאולוגיה חזקה וכי אין ליתן בו אמון.

דין והכרעה

18. לאחר שבחנתי את הדברים ושקלתי אותם שוב בהתייחס לפרשה בכללותה, אני סבורה כי דין הערר להתקבל באופן חלקי. בבסיסו של ערר זה ניצבות כאמור שלוש סוגיות: מסוכנותו של העורר, האפשרות לאיין אותה באמצעות חלופת מעצר, ושאלת השוויון בין הנאשמים השונים בפרשה. כפי שיפורט להלן, אני סבורה כי אף מבלי להידרש לשאלת השוויון, הדין בשתי הסוגיות הראשונות מחייב להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי שיבחן היתכנותו של מעצר בפיקוח אלקטרוני - אך זאת מבלי שהאחות ר' תשמש כמפקחת, ובמידת הצורך לאחר שיוגש תסקיר משלים בעניינם של מפקחים אפשריים נוספים.

19. בבש"פ 4354/19 עמדתי על חומרת המעשים שמגולמים בכתב האישום בעניין טלגראס, ועל כך שלכאורה עסקינן ברשת מתוחכמת של סחר בסמים. יחד עם זאת, כפי שצוין קודם לכן, המעשים שמיוחסים לעורר על-פי כתב האישום אינם מצויים בליבת הפרשה. העורר לא נמנה עם דרג הניהול של טלגראס, וחרף תפקידו כמתכנת הוא לא המציא את היישומון שבו הופעלה טלגראס, ואף לא פיתח את הערוצים המרכזיים שלה. הבוטים שמיוחסים לו, מבלי להקל בכך ראש, יועדו לפניות ותקלות - הסחר לא התבצע באמצעותם, והלבנת ההון שמיוחסת לו עניינה באופן שבו שולם לו לכאורה שכרו. במצב דברים זה, אין די בהיכרותו של העורר עם עולם המחשבים כדי לשלול מלכתחילה את האפשרות לעצרו בפיקוח אלקטרוני או לשחררו לחלופת מעצר. כמו כן, אין צריך לומר כי תמיכתו בגליזציה של קנאביס אינה יוצרת כשלעצמה מסוכנות, כפי שהבהיר אף בית המשפט המחוזי.

20. אכן, בעבירות מהסוג שהעורר נאשם בהן - עבירות סמים וביתר שאת כאלה שמתבצעות במסגרת של ארגון פשיעה - ישנה חזקת מסוכנות סטטוטורית, ולא בכדי. קיימת סכנה להישנותן של עבירות אלה, שישנה אפשרות לבצען מרחוק, גם במסגרת מעצר בפיקוח אלקטרוני או שהות בחלופת מעצר. עם זאת, כפי שהטעים גם בית המשפט המחוזי, הפסיקה הצביעה לאורך השנים על חריגים לכך, שיאפשרו מעצר בפיקוח אלקטרוני ואף שחרור לחלופת מעצר (ראו: בש"פ 8155/15 גיא קלר נ' מדינת ישראל (9.12.2015); בש"פ 2430/18 ריאבצה נ' מדינת ישראל (28.3.2018)). בניגוד לבית המשפט המחוזי, אני סבורה כי העורר - שרקעו נורמטיבי ואין לחובתו הרשעות קודמות - בהחלט יכול להימנות עם חריגים אלה. זאת, כמובן בכפוף לקיומו של פיקוח הדוק סביבו בדמות מפקחים סמכותיים, פיקוח אלקטרוני ותנאים מגבילים נוספים.

21. כפי שצוין קודם לכן, שירות המבחן סבר כי חלופת מעצר בבית הוריו של העורר - ללא פיקוח אלקטרוני - יכולה לאיין את מסוכנותו, אולם בית המשפט המחוזי העריך כי אביו והאחות ר', שהומלצה כמפקחת עיקרית, אינם יכולים לשמש כמפקחים. לאחר שקראתי את דבריהם של השניים בבית המשפט המחוזי ואת האמור ביחס אליהם בתסקיר שירות המבחן, אני סבורה כי האב יכול לשמש כמפקח, אך לא כך האחיות ר', לפחות בשלב זה. במצב דברים זה אני סבורה כי יש להשיב את עניינו של העורר לבית המשפט המחוזי שישלים את בדיקת ההורים והאחות הנוספת, ובמידת הצורך יורה על קבלת תסקיר משלים של שירות המבחן שבו תיבחן האפשרות לצרף מפקחים נוספים. כמו כן, בית המשפט המחוזי יקבע את התנאים המגבילים הנוספים שיחולו על העורר כחכמתו, אך אלה יהיו מבוססים על קביעת התחייבויות כספיות גבוהות, הרחקה מוחלטת של העורר מהמרשתת, וכן נעילת מכשירי הטלפון והמחשבים של בני הבית בסיסמאות שאינן ידועות לעורר.

22. לסיכום הדברים, אני מורה על החזרת הדין בעניינו של העורר - בהקדם - לבית המשפט המחוזי לבחינה האם ניתן להורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני בפיקוחם של ההורים והאחות שלא נפסלה על-ידו, ובצירוף ערבויות כספיות גבוהות ותנאים מגבילים נוספים. כפי שצוין קודם לכן, אם ימצא שאין די בכך, שירות המבחן יגיש לבית המשפט תסקיר משלים בהקדם האפשרי ובו ייבחן צירופם של מפקחים נוספים.

23. סוף דבר: הערר מתקבל, במובן זה שהדין בעניינו של העורר יוחזר לבית המשפט המחוזי בהתאם לאמור בפסקאות 21-22 לעיל.

ניתנה היום, ז' בתמוז התשע"ט (10.7.2019).

עמוד 5

שופטת
